

1885
B 7085

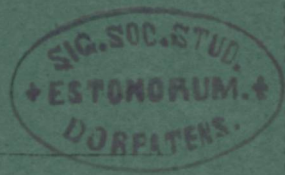
Mus

A.-B.-D.-raamat

hea lastele.

Kull, sa teia laulu lind,
Ärata sa aegsast mind,
Et ma saaksin lugema
Tähta kogu weerima!

Tallinnas, 1879.

Trükitud J. H. Gressfeli tirjadega.

B. 1005.

Mus

A. B. D. r a a m a f

hea lastele.

Kull, sa kena laulu lind,
Arata sa aegsast mind,
Et ma saaksin lugema
Tähta kofku weerima!

Tallinnas, 1879.

Trükitud J. S. Gressfeli kirjadega.

Ensfuri poolest lubatud. — Tallinnas, 24. Jaanuaril 1879.
(L. S.)

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu

54732

Suured ja väikesed tähed ja nende kokku-
lugemine.

1.

Häälega tähed.

A a E e S i D o U u Ä ä
D ö S ö Ü ü

ai ei oi ui äi õi öi üi ea ja oa ue oe äi
õe öö õi üi

o a e

2.

Hääleta tähed, mis häälega tähe abiga võib wälja hända.

B b D d G g H h K k
L l M m N n P p R r
S s T t W w F f

ab eb ib ob ub äb õb öb üb, ba be bi bo bu
bä bõ bö bü, da de di do du dä dõ dö dü, ad
ed id od ud äd õd öd üd

i u m

3.

ga ge gi go gu gä gō gö gü, ag eg ig og ug
äg ög ög üg, ha he hi ho hu hä hō hō hii, ah
eh ih oh uh äh õh õh üh.

d g l b

4.

Rõwad hääleta tähed.

P p T t K k

fa fe fi fo fu fä fō fō fii, af ef if of uf
äf öf öf iif, la le li lo lu lä lõ lö lü, al
el il ol ul äl õl õl iil, ma me mi mo mu mä
mō mö mü, am em im om um äm üm.

n r

5.

Pehmed hääleta tähed, mis sõna keskel ja tagaotsas saavad tarvitatud.

B b D d G g

na ne ni no nu nä nõ nõ nü, an en in on
un än õn õn ün, pa pe pi po pu pä põ põ
pi, ap ep ip õp up äp õp õp iip, ra re ri
ro ru rä rō rō rü, ar er ir or ur är ör
ör iir.

w d t

6.

ja fe fi fo fu fä fõ fõ fü, as es is os
 us äs õs õs üs, ta te ti to tu tä tõ tö
 tü, at et it ot ut ät õt õt üt, wa we wi
 wo wu wä wõ wõ wü, aw ew iw ow uw äw õw
 õw üw.

i p s

7.

Suured ja väikesed trüki tähed korda mööda.

A B C D E F G H I J K L
 M N O P Q R S T U
 W X Y Z Ü
 a b d e g h i j k l m n o p
 r s t u w f ä ö ü.

Suured ja väikesed kirjutuise tähed korda mööda.

A B C D E F G H I J K L
 M N O P Q R S T U W
 X Y Z Ü
 a b d e g h i j k l m n o p r s t u w f
 ä ö ü.

8.

S ò n a d.

Naw, aas, aaf, aeg, ais, arm, ees, hea, pea, ea, ei, lai,
lõi, wõi, tõi, nui, koi, Mai, sai, Rai, kái, lat, lot, tal, pal,
pot, kot, kof, sof, sup, wof, piif, pal.

f h h

9.

Ril, lol, leib, káib, wõib, sõi, kuf, táf, luf, laf, tüf, taf,
tef, kef, kup, nup, kep, kus, kui, sui, nui, oi, kon, kül, kan.
kus, kes, mis, pus, jut, mut, siit ja sahst.

A M N

10.

Nit, auk, aur, aeg, ang, arg, aed, aaw, äär, ork, uus,
uur, uul, uks, üks, õlm, õun, usk, hal, sam, jak, kaf, lep, tip,
piit, püs, rok, wof, rop, put, pak, kex ja nip.

P B R

11.

Taf, tuf, tek, sai, sui, kui, tui, sõi, sep, sap, sup, küü,
õel, sel, sul, oht, roht, suk, fit, wat, arm, lõm, õun, pun,
uus, õis, weis, rok, ref, eks, oks, ots, õhk, õlg, jalg, alp, ais,
lai, and ja aud.

T S L

12.

U-ru, oru, äia elu, isa abi, Anu ase, oma oda, ime udu,
onu uba, ori appi, üle aru, aea ära, igi, iwa, aga, ari, õlu, ila,
iga ani, ema uui, hari ihu.

U O W

13.

Suur, tuur, puur, woor, noor, moor, foor, taar, säär, söök, kook, jook, look, mees, maas, nöör, keer, saar, saal, kaar, wiin, wiis, koos, kool, tool, fool, kuus, puus, kuul, kaas, kaal, raam, saan, leem, pool.

H I K

14.

Tuul, tiib, niit, liiw, laat, paat, piip, piim, saag, saak, loog, look, luud, pool, poom, toos, tofs, keel, meel, nööp, sirp, kirp, põrm, kirn, wirn, sõrm, film, salm, tolm, ilm, kild, kuld, süld, wald, rind.

D E G

15.

Lot, lood, fot, kuod, kult, kuld, sült, süld, lait, laid, lauk, laug, koit, koid, wait, waid, toit, töid, auk, aug, wõit, wõid, waip, wõib.

oea, aea, maea.

16.

Mi=nu ka=na wa=na, fi=nu su=ga ke=na, tä=na, te=ma tü=ma ti=na, mu=na li=be, hõ=be ra=ha, ki=wi la=ba, õn=nis Kee=nu, o=ma tu=ba, õn=ne kau=pa, o=ma lu=ba, su=le nu=ga, kir=ju ri=da.

meie neiu.

17.

Su=gu Ma=di kand=li kee=led, and=sid ke=na häält. Kaa=lu kõn=niib, Kee=nu as=tub, Su=ku jook=seb, Mi=ku lau=lab, mi=na õ=pin, mi=nu nu=ga, Ma=du a=las, kir=ju ka=na, wal=ge mu=na, Pil=le Lii=ju ke=na king.

hoid, oad.

18.

El-se-le os-te-ti uus aa-bit-sa raa-mat Jõu-lu kin-giks.
 El-se-ke o-li hea laps ol-nud, o-li ka ke-nas-te õp-pi-nud lu-ge-
 ma ja laul-ma ja püü-dis hoo-le-ga e-da-si õp-pi-da, see-pä-raft
 tõi taat ka taa-le uu-e aa-bit-sa raa-ma-tu ke-na fir-ju ku-ke-ga.

toad, tead.

19.

Ju-ku-ke wõ-ta raa-mat kät-te, hat-ka hoo-le-ga õp-pi-ma,
 eks sa tea, et taat sul-le ke-na pil-di raa-ma-tu lu-bas os-ta,
 kui sa ju-ba lu-ge-da mõis-tad, see-pä-raft püü-ja õi-ge hoo-
 le-ga õp-pi-da, sest mi-da wa-rem sa lued, se-da en-nem saad
 sa raa-ma-tu.

wagad, magad.

20.

Lap-su-ke, hat-ka en-nast lu-ge-mi-ses har-ju-ta-ma; jä-ta
 män-gi-mi-ne paa-riks tun-niks jä-re-le, wõ-ta raa-mat kät-te
 ja õp-pi. Eit lä-heb wars-ti lin-na, toob sul-le sai-a, kui sa
 i-lu-sas-te püü-jad lu-ge-da. Lai-sad lap-sed kah-jat-se-wad
 a-la-ti, kui nää-wad, et wir-gud lap-sed sai-a, õu-na ja muud
 head kraa-mi saa-wad. Ä-ra o-le si-na mit-te laiff, ei lai-sal
 too taat e-ga eit lin-nast e-ga ki-ri-kust mi-da-gi, e-ga an-na
 tae-wa taat nei-le ka mit-te kal-lid Jõu-lu-sid, ei ka mitte
 i-lu-said rii-did.

fulane, joodaru.

21.

Bits, mo kal-lis kuit-su-ke-ne,
 Tu-le män-gi mi-nu-ga.
 Mi-nul an-ti na-tu-ke-ne
 Ae-ga män-gi si-nu-ga.

Lu=ge=fin jo hul=ga ae=ga
 Ei=de juu=res hoo=le=ga,
 Sest nüüd mul=le an=ti lu=ba
 Du=es en=nast la=hu=ta.

Sü=gi=se ei o=le ae=ga
 E=nam soo=ga hul=la=ta,
 Ei ka up=per=pal=li lii=ja,
 Sest, et koo=li lä=hen ma.

lahutama, fakk.

22.

Ku=re Kaa=rel o=li kelm pois, ei taht=nud ei=de e=ga taa=di
 sõ=na kuul=da, e=ga lu=ge=ma õp=pi=da. Koo=li tua juu=res teh=ti
 jõu=lu=puu Jõu=lu=lau=pää=wa õh=tul hea las=te=le rõõ=muks ja
 käs=ti i=ga ei=te o=ma lap=su=ke=si sen=na tuu=a. Ku=re eit
 mõt=tis o=ma Kaa=ri ka kae kõr=wa ja läks koo=li=ma=jas=se.
 Kui lap=sed jõu=lu=puu juu=re sai=wad kut=su=tud, o=li=wad puu
 kül=jes i=lu=sad õu=nad, suht=ru koo=gid ja pal=ju põ=le=waid
 küün=laid. Väi=ke=se lau=a peal, mis puu all o=li, o=li=wad
 pal=ju i=lu=said nu=ge, krihw=lid, tahw=lid, rä=ti=kuid ja raa=
 ma=tuid hea las=te=le jõu=lu kin=gi=tu=saks pan=dud. Kool=
 meis=ter lau=lis ke=na jõu=lu sal=mi ä=ra ja kü=sis siis Au=
 nu=se A=nu käest, kas ta ka lu=ge=da mõis=tab. „Jah“, was=
 tas A=nu, „ku=ke aa=bit=sa luod on mull kõik sel=ged.“

wisema.

23.

A=mul an=ti puu kül=jest kaks õu=na, wiis suht=ru koo=ki
 ja lau=a pealt ke=na kir=ju rä=ti ja kool=meis=ter üt=les: „Se=da
 on sull tae=wa=taat o=ma arm=sa po=ja Tee=su=se sü=n=di=mi=se
 pää=wa mä=les=tu=saks see=pä=ra=st saat=nud, et sa hea laps o=lid
 ja i=lu=sas=te lu=ge=ma õp=pi=sid.“ A=nu lõi koo=li pa=pa kae=le
 pat=si, an=dis suud ja üt=les: „Mi=täh, kal=lis koo=li pa=pa ke=na
 a=st=ja=de eest. Ma lä=hen koe=u ja õ=pin ka pea=tü=lid pä=he.“

Jaan laulab.

24.

Küfiti ka teiste laste käest järke mööda niisamuti, igaiks mõistis lugeda ja sai selle eest kena kingituse. Tuli aga kord Kaarli kätte ja küfiti: „Mõistad sina ka lugeda?“ vastas tema: „Ei ma oska. Mull kadus aabitsa tikk ära, ilma selleta ei põle ma sõnu mitte kätte saanud. Selle esse ma ikka tunnen, mis kasfi wiifi kükkitab, ei ma muud oska ühti. Ma tegin omal aeda liumäge igapää, ei olnud mull mitte aega enam õppida.“ — Koolmeister ütles: „Vaata Kaarel, et sa laisk oled olnud ja mitte õppinud, ei anna taewa taat sulle mitte midagi jõulu kingiks, waid jätab sinu üsna ilma, sest taewa taat ütleb: kes ei tee tööd, ei pea ka mitte sööma, weel vähem jõulu kinki saama.

Leenu kedrab.

25.

Sa ei jälga weel mitte muud tööd teha, kui lugeda, aga sa ei ole seda mitte teinud, seepärast ei saa sina mitte midagi jõulupuu küljest.“ Kaarel läks wesiise filmadega koolimajast koeu, aga teised lapsed kõik suure rõõmuga.

Vaata laps, ära ole sina mitte laisk, et sa ka ilma kingitusega ei jää. Dpi kenaste lugema, küll siis eit ja taat so eest muretsenwad ja taewa taat sulle ilusa jõulu kingi annab.

Peter wilistab.

26.

Karja pois.

Kena kesa murme keskel
Kõnnib karja poisi,
Kõnnib lamba karja ümber,
Hoiab lambaid hoolfaste.

Rahul lambad rohtu maitswad,
Talled kõrwal tanfswad,
Linnud umberkeeru lendwad
Killed läigitawad maad.

Lõo hõiskab dite õhul
Keerutelles kõrgelc,
Lõo lõõrituse selka
Laulab ka nüüd karjane.

Dr. Weste.

Karja krants.

Mõistatused.

1. Mustem kui süsi, valgem kui lumi, kõrgem kui kirik, madalam kui regi. Ütle Mts, mis loom see on?
2. Tules ei põle, wees ei upu ja maas ei mädane. Ütle mis see on?
3. Mees raiub ööd ja pääwad, ei saa laastu elades. Arwa Seenu, mis see on?
4. Wana taat nurgas, süle mune täis.
5. Mis on magusam, kui mesi?
6. Üks ani ja neli nokka. Mõista mis see on!
7. Sobu ohjata, mees piitsjata ja tee tolmuta. Mõista, mis see on?
8. Mis tehakse aga ometi ei tehta ja mis luuakse ja ometi ei looda? (Seiina ja kuhhja.)

Meie ristis usu õpetuse wiis peatükki.

Esimine peatük.

Jumala kümnest käsust.

Esimine käst.

Mina olen Issand sinu Jumal, sull ei pia mitte teisi Jumalaid olema Minu kõrwas.

Teine käst.

Sina ei pia mitte Jumala oma Issanda nime ilma asjata suhu wõtma, sest Issand ei jäta teda nuhtlemata, kes tema nime kurjaste pruugib.

Kolmas käst.

Sina piad pühapääwa pühitsema.

Neljas käst.

Sina piad oma isa ja oma ema auustama, et sinu käsi hästi käib ja sina lina elad maa peal.

Wiies käst.

Sina ei pia mitte tapma.

Kuues käst.

Sina ei pia mitte abielu ärarikkuma.

Seitsmes käst.

Sina ei pia mitte warastama.

Ahelsas käst.

Sina ei pia mitte ülekohut tunnistama oma ligemise wastu.

Ühelsas käst.

Sina ei pia mitte hinnustama oma ligemise koda.

Kümnes käst.

Sina ei pia mitte hinnustama oma ligemise naest, sulast, ümmardajat, weiksid, ega muud, mis tema päralt on.

Mis ütleb nüüd Jumal kõigist neist sinatsist kästudest?

Tema ütleb nõnda: Mina see Issand, sinu Jumal, olen üks püha wihaga Jumal, kes wanemate patud nuhtleb laste kätte kolmandamast ja neljandamast põlwest saadik, neile, kes mind wihkawad. Aga neile, kes mind armastawad ja minu käsud peawad, teen mina head tuhandest põlwest saadik.

Teine peatük.

Pühast risti usust.

Esimine õpetus.

Doomisest.

Mina usun Jumala see Isa, kõige wägewama taewa ja maa looja sisse.

Teine õpetus.

Aralunastamisest.

Mina usun Jeesuse Kristuse, Jumala ainu sünnitud poja, meie Issanda sisse, kes on saadud pühast waimust, ilmale toodud neitsist Mariast, kannatanud Pontsiuse Pilatuse all, risti löödud, surunud ja maha maetud, alla läinud põrgu hauda, kolmandamal päawal jälle ülestõusnud surnuist, üleslâinud taewa, istub Jumala oma kõigewägewama isa paremal käel, sealt tema tuleb kohut mõistma elawate ja surnute peale.

Kolmas õpetus.

Pühitsemisest.

Mina usun püha waimu sisse, üht püha risti kogudust, pühade ofasaamist, pattude andeks andmist, ihu ülestõusmist ja igawest elu. Amen.

Kolmas peatük.

Pühast Issa meie palwest.

Issa meie, kes ja oled taewas, pühitsebud saagu sinu nimi, tulgu meile sinu riik, sinu tahtmine sündku kui taewas, nõnda ka maa peal, meie igapäawast leiba anna meile täna pääw, ja anna meile andeks meie wõlad, kui meie andeks anname oma wõlglastele, ja ära saada meid mitte kuusatusse sisse, waid päästa meid ära sest kurjast; sest sinu päralt on riik, ja wägi, ja auu igawest. Amen.

Meljas peatük.

Pühast ristmifest.

Mis on ristmine?

Ristmine ep ole mitte paljas wesi, waid üks niisugune wesi, mis Jumala käsitus on seatud, ja Jumala sõnaga on ühte pandud.

Mis Jumala sõna see on?

Kui meie Issand Jeesus Kristus ütleb Matteuse raamatus wiimises peatükis: Minge ja õpetage kõik rahwast, ja ristige neid Jumala see Issa ja see Poja ja püha Waimu nimel.

Wiies peatük.

Pühast altari sakramendist.

Mis on altari saakrament?

See on meie Issanda Jeesuse Kristuse tõsine ihu ja veri, leiwa ja wiina all meile ristirahwale süüja ja juua, Kristusest enesest seatud.

Kus see on kirjutud?

Nõnda kirjutawad pühad eewangelistid: Matteus, Markus, Lunkas ja püha Paulus:

Meie Issand Jeesus Kristus sel öösel, mill teda äraanti, wöttis leiwa, tänas, murdis ja andis oma jüingritele ja ütles: Wõtke, sööge, see on minu ihu, mis teie eest antakse; seda tehke minu mälestuseks.

Selsamal kombel wöttis tema ka karika pärast õhtusööma- aega, tänas ja andis oma jüingritele ja ütles: Wõtke, jooge kõik sealt seeft, seesinane karikas on see uus seadus minu were sees, mis teie ja mitmede eest ära walatakse pattude andeks- andmiseks; seda tehke nii mitu kord kui teie sest joote, minu mälestuseks.

Ladina keeli suured ja väikesed trüki tähed.

A B C D E F G H I J K L M N
 O P Q R S T U V W X Y Z
 a b c d e f g h i j k l m n o p q
 r s t u v w x y z.

Wene keeli suured ja väikesed trüki tähed.

А Б В Г Д Е Ж З И І Й К Л М Н О
 П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ы Ъ
 Э Ю Я Ѡ ѡ

а б в г д е ж з и і й к л м н о п р с
 т у ф х ц ч ш щ ѡ ѡ ѡ э ю я Ѡ ѡ.

Wene keeli kirjutuse tähed.

*Aa Bb Cc Dd Ee Mm
 Zz Uu Fi Uü Kn Ll Mm Nn
 Oo Pp Cc Tt Yy фф Xx
 Уу Чч Шш Щщ Ъъ Ьь Ъъ
 Ъъ Дз Юю Яя Ѡ ѡ*

Numrid.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
üks	kaks	kolm	neli	viis	kuus	seitse	kahelksa	üheksa	kümme
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Kirja wahje märgid.

, komma, selle märgi juures pia hääli nii kuuu kinni, et woid öölda: 1.	; semikoolon, pia hääst nii kuuu, et ütled: 1, 2.	: koolon, selle märgi juures seisata nii kuuu, et ütled: 1, 2, 3.	. punkt, siin seisata ja lue: 1, 2, 3, 4.	? küsimise märf.
! õhtamise märf.	„“ jutu märgid.	= ühenduse märf.	— mötle- mife märf.	() klammrid.
' kustutamise märf.	* ehk † lisanduse märf.	§ paragraahw.	' aktsent, ehk rõhumise märf.	° peeneduse märf.

Kirjutuse kirjad.

Nihamees on oma uuledega magus.
 Tarkus on kuldne kroon.
 Palju räägid, palju waletad.
 Kuuled palju, aga räägi wähe.
 Armastus on käsu täitmine.
 Aita oma ligemist, siis Jumal aitab ka sind.
 Täna kuld, homme muld.
 On full terwed liikmed ja täis mõistus, täna selle peft Jumalat.
 Mis sinul hea, on so ligemisel weel parem.

Puktus on kuldne maea warandus.

Korraleht.

Üks kord üks on üks.														
2	kord	1	on	2	3	kord	1	on	3	4	kord	1	on	4
2	×	2	=	4	3	×	2	=	6	4	×	2	=	8
2	×	3	=	6	3	×	3	=	9	4	×	3	=	12
2	×	4	=	8	3	×	4	=	12	4	×	4	=	16
2	×	5	=	10	3	×	5	=	15	4	×	5	=	20
2	×	6	=	12	3	×	6	=	18	4	×	6	=	24
2	×	7	=	14	3	×	7	=	21	4	×	7	=	28
2	×	8	=	16	3	×	8	=	24	4	×	8	=	32
2	×	9	=	18	3	×	9	=	27	4	×	9	=	36
2	×	10	=	20	3	×	10	=	30	4	×	10	=	40
5	kord	1	on	5	6	kord	1	on	6	7	kord	1	on	7
5	×	2	=	10	6	×	2	=	12	7	×	2	=	14
5	×	3	=	15	6	×	3	=	18	7	×	3	=	21
5	×	4	=	20	6	×	4	=	24	7	×	4	=	28
5	×	5	=	25	6	×	5	=	30	7	×	5	=	35
5	×	6	=	30	6	×	6	=	36	7	×	6	=	42
5	×	7	=	35	6	×	7	=	42	7	×	7	=	49
5	×	8	=	40	6	×	8	=	48	7	×	8	=	56
5	×	9	=	45	6	×	9	=	54	7	×	9	=	63
5	×	10	=	50	6	×	10	=	60	7	×	10	=	70
		8	kord	1	on	8	9	kord	1	=	9			
		8	×	2	=	16	9	×	2	=	18			
		8	×	3	=	24	9	×	3	=	27			
		8	×	4	=	32	9	×	4	=	36			
		8	×	5	=	40	9	×	5	=	45			
		8	×	6	=	48	9	×	6	=	54			
		8	×	7	=	56	9	×	7	=	63			
		8	×	8	=	64	9	×	8	=	72			
		8	×	9	=	72	9	×	9	=	81			
		8	×	10	=	80	9	×	10	=	90			
10 kord 10 on 100, 10 kord 100 on 1000.														

Sind:
10
kop.